

מתורת רבינו ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א

מתוך שיעורו השבועי בישיבת ארחות תורה • פרשת נח תשפ"א

נח איש צדיק תמים היה בדרתיו (ו' טו)

יש לעיין בשינוי לשון הפסוקים, דכאן כתוב "צדיק תמים" ולהלן (ו' א') כתוב "כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה", ולא כתב תמים, ועוד שכאן כתוב "בדורותיו" ולהלן כתוב "בדור הזה", ועיין בפירוש רש"י דמאי דכתיב צדיק ולא תמים הוא משום דמקצת שבחו אומרים בפניו, ומבארים [כמדוי בשם בן אחיו של הבית יוסף] דנח היה בשני דורות של חטאים, בדור המבול שחטאו בגזל, ובדור ההפלה שחטאו בכפירה, ובשניהם לא חטא, ולכך בדור המבול כאשר החטא הוא גזל הרי הוא "צדיק", ובדור ההפלה כאשר החטא הוא כפירה הרי הוא "תמים", שהולך תמים עם הקב"ה.

וע"פ זה מבואר שכאן כתוב "צדיק תמים בדורותיו", דמיירי בכל מהלך חיי נח שנקרא צדיק תמים, שהיה צדיק תמים גם בדור המבול וגם בדור ההפלה, אמנם להלן כתוב "צדיק לפני בדור הזה", דמיירי רק על דור המבול, ולכן כתוב רק צדיק, [וכן הובא במהרי"ל דיסקין].

בדרתיו (שם)

פירש רש"י יש מרבתינו דורשים אותו לשבח, שאילו היו בדור של צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי לפי דורו היה צדיק ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב כלום ע"כ. בטעמא דקרא הביא בשם מרן החזו"א דלא נחלקו בי הפירושים במעלת נח, דודאי שנח היה צדיק לגבי דורו, ואילו היה בדור של צדיקים היה מושפע יותר, ונחלקו בפירוש הפסוק, דיש מרבתינו דדרשו לשבח דהיינו שהפסוק בא לשבח, שאילו היה בדור של צדיקים היה מתעלה יותר, ויש שדרשו את הפסוק לגנאי דהיינו שהפסוק כתב לגנותו לומר שלעומת אברהם אינו שווה כלום, [וקצת דוחק לפרש כן בלשון רש"י].

כי השחית כל בשר (ו' י"ב)

פירש רש"י אפילו בהמה חיה ועוף נזקקין לשאינן מינן, בבית הלוי האריך בראיות דעל הבעלי חיים לא היתה תביעה, אלא מכיון שחטאו האנשים ירדה רוח טומאה לעולם והשפיע גם על הבעלי חיים, ומקשים מדברי הרמב"ן להלן (ח' כ"א) על הפסוק "לא אוסיף עוד לקלל את האדמה בעבור האדם", שכתב וז"ל בעבור האדם כי בעבורו נענשו, ואם אדם לא חטא היו הם ניצולים אע"פ שהשחיתו גם הם דרכיהם עכ"ל, מבואר בדברי הרמב"ן שהבע"ח היו חוטאים גם בלא שיחטא האדם, אלא שלא היו נענשים על זה, וכיוון שחטא האדם ונענש נענשו גם הם, ומבואר דלא כהבית הלוי.

ומכל החי (ו' י"ט)

פירש רש"י ואפילו שדים, והקשה בטעמא דקרא מ"ט נכנסו השדים לתובה, והא יכלו לעלות למעלה מהעליונים ולהינצל, ותירץ שהיו צריכים לזון עצמם ועל כן נכנסו לתובה, וצ"ע בקושייתו שהרי ההצלה ע"י התיבה היא ע"י שהיתה מחוץ לגזירת המבול, ומה מהני מה שיעלו למעלה מן העליונים, והרי גם שם יהיה מבול, [וכמו שכתב מרן הגרי"ז שהתיבה היתה כעיר

מקלט, וכלשון רש"י להלן כל שהתיבה קולטו], והנראה בכוונתו שיעלו מעל המקום שממנו ירד המבול.

מהעוף למינהו (ו' כ')

פירש רש"י אותן שדבקו במיניהם ולא השחיתו דרכם ומאליהם באו, וכל שהתיבה קולטתו הכניס בה. ויש לעיין דכיון שבאו מאליהם הרי באו רק בעלי חיים שלא השחיתו דרכם, שהם ראויים להיות בתיבה, ומה הוצרך לקליטת התיבה שתקלוט רק את הראוי בתוכה, [ועיין במהרש"א בסנהדרין (דף קח:) ובגור אריה ובנחלת יעקב ועוד שעמדו בזה], ובאמת בגמ' בזבחים (דף קטו:) נראה דהוא ב' מ"ד, חד סבירא ליה דמאליהם באו, וחד ס"ל דהתיבה קולטתן.

והיה לך ולהם לאכלה (שם)

יש להקשות דהא הדין שאסור לאדם לאכול קודם שיאכיל לבהמותיו [כמבואר בברכות (דף מ.)], וא"כ הו"ל לכתוב והיה להם ולך לאכלה, להקדים את אכילת הבהמות לפני אכילת האדם. ומטו משמיה דמהרי"ל דיסקין זצ"ל דהדין שמאכל בהמה קודם למאכל אדם, הוא רק בבהמה שלו, והכא כיון שהיה עדיין אסור להם לאכול את הבהמות, [דהותר לאכול בהמות רק לאחר המבול, כדכתיב (טו. ג') כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה], א"כ כל קניינם בבהמות היה רק קנין פירות, ובכה"ג אין דין להקדים את אכילת הבהמה, וכעין זה ביאר בטעמא דקרא, ועוד ביאר בטעמא דקרא דבהכנת האוכל מאכל האדם קודם, ורק באכילה עצמה הבהמה קודמת.

גם מעוף השמים שבעה שבעה זכר ונקבה (ו' ג')

יש לעיין אם השבעה מן הטהורים הם תוספת על השנים שכבר נכנסו, ככל שאר הבהמות הטמאות, או דנכנסו רק שבעה, ושבעה כולל גם את השנים שהיו כשאר הבהמות, וכן נראה בפשטא דקרא. והנה בפשטות נכנסו שבעה זוגות, [ז' זכרים וז' נקבות], וכן מבואר במדרש, אמנם בשפתי חכמים בפירוש הא' כתב דהכניס שלש זוגות ועוד זכר ובסך הכל שבעה, ועיי"ש עוד שכתב דהקריב את הזכר, וצ"ע א"כ למה הוצרך לשלש זוגות וצ"ע.

ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה מפני מי המבול (ו' ז')

פירש רש"י אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבא המבול, ולא נכנס לתובה עד שדחקהו המים ע"כ. מרן הגרא"מ שך זצ"ל אמר שרואים כאן כמה אדם יכול לחיות עם סתירות, דהרי נח כבר מאה עשרים שנה אומר לכולם שה' הולך להביא מבול על העולם, ובונה את התיבה כדי להנצל מהמבול, וכל העולם לעג לו והוא לא נרתע מזה, ואחרי מאה ועשרים שנה ששואלים אותו למה לא יורד מבול והשיב שיעברו ימי אבולו של מתושלח, ואז נעשה יותר ללעג וקלס ואעפ"כ לא נשבר, והמשיך למלאות את התיבה באוכל ובחיות, ובכל אופן בשעת מעשה היה מאמין ואינו מאמין עד שדחקהו המים להכנס לתובה.

דברי פתיחה לזמן חורף מרבנינו ראש הישיבה שליט"א

בכולל יום שלם בביהמ"ד קהילת ארחות תורה בב"ב

חובתנו בתחילת הזמן ועמידתנו בקשיי התקופה

ב"ה מתחילים את הזמן וחוזרים לביהמ"ד, ומקווים שבעז"ה יהיה זמן טוב לכולנו, שנהיה בריאים ושלא יהיו הפרעות כשעומדים בתחילת הזמן יש להתבונן בדברי הגר"א, על הפסוק בפ' בראשית "וייצר ה' אלקים את האדם", ואמרו חז"ל דכתיב "וייצר" בשני יוד"ם כנגד יצר טוב ויצר הרע, ומבאר הגר"א את הענין, שיש שני מהלכים בעבודת ה', יש מהלך שאדם עובד עם היצר טוב שבו, דהיינו שלבן אדם יש יצר לעשות גם דברים טובים, לא רק דברים רעים, ואפילו אנשים

שאינם בני מעלה, ויש חלק נוסף, לעבוד עם היצר הרע, ופירושו מה שאדם צריך להילחם נגד הרצונות שלו ונגד הנטייה שלו, זהו החלק של היצר הרע.

וכדי להבין יותר את הדברים, יש להביא מה שראיתי בשיחה של המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל [כנראה שיחה בתחילת אלול], והוא אומר שיש תופעה מצויה בכל מקום שכאשר מתחילים את האלול יש חיזוק בתפילות בסדרים ובמוסר, ואולם אחרי זה לאט לאט הדבר פוחת והולך. ולכאורה מה סיבת הדבר, בפשטות מבינים שאכן התחיל טוב אך זה טבע של בן אדם שבהתחלה יש התלהבות אבל לאט לאט התלהבות יורדת ונכנסים לשיגרה, מה שנקרא נכנסים להרגל. זהו המבט השטחי מלמעלה.

אך הוא אומר, זה לא נכון, אלא הענין הוא שהטבע של האדם במהותו זה לעשות מה שהוא רוצה, ואילו להילחם או לכבוש את רצונותיו את זה הוא כבר לא רוצה, כי לשם כך צריך להילחם נגד הטבע ואינו מעוניין בכך. ולכן בתחילת האלול מה שהוא בעליה וחיזוק זה באמת בגלל שהוא רוצה את זה, בן אדם רוצה וגומר בדעתו הנה מתחיל אלול והוא ילמד טוב ויתפלל כראוי ויתכונן היטב לראש השנה. וזה בא כי הוא באמת רוצה את הדבר מצד עצמו ולא מתוך מלחמה נגד שום דבר. ואולם אחרי כמה ימים, פתאום כבר צריכים להילחם עם הנטיות ועם היצר הרע, ורק עכשיו מתחילה המלחמה. עד עכשיו הוא עוד לא התחיל להילחם בכלל, לא שנלחם קודם ועתה נחלש, אלא הוא לא התחיל בכלל עם היצר הרע, הוא לא התחיל עד עכשיו, והוא רק עבד עם הכח של היצר טוב, אבל עם היצר הרע עוד לא התחיל בכלל. א"כ אין זה שהתחיל את האלול ולאט לאט נחלש, אלא הוא בכלל התחיל משהו אחר, הוא התחיל עם הרצונות שלו, אבל עם פעולות נגד הרצון הוא אפילו רגע אחד לא התחיל. זהו דבר עמוק אבל נכון.

ולמדנו מדבריו דבר שיכול הרבה להועיל לנו. זאת אומרת שכאשר באים בתחילת הזמן ויש איזה מין שאיפה ללמוד לדעת להצליח, אזי צריך לנצל את הזמן הזה, ולהכין את כל הכלים, כדי שאח"כ כשהכח של היצר טוב יפסיק אז יוכל להילחם עם היצר הרע. לא להתחיל את זה אח"כ, כי אז זה כבר קשה, אלא עכשיו צריך להתחיל ולהכין ולקבוע מה הוא רוצה. [ואפשר להביא לזה משל מהחיים, יש לפעמים רכב שיש בו תקלה שאי אפשר להניע אותו, ואולם יש אפשרות אם הוא בירידה שאז הוא נוסע לבד אם אתה מניע אותו עכשיו זה יכול לעזור, אבל אם אתה מחכה עד שיגיע למטה ויסיים את הירידה כבר לא תוכל להדליק אותו. רק כשהוא נמצא בתנועה אתה יכול להדליק אותו.]

כך גם בענייננו, כאשר נמצאים באוירה של התחלת הזמן אפשר כבר לקבוע את המסמרות לכל הזמן כולו, אבל לא לחכות שזה יעבור, אלא עכשיו זה הזמן לקבוע מסמרות וחיזוקים שיחזיקו מעמד. כבר עכשיו להתחיל - בשני יצריך "וייצר ה' אלוקים". לא לעבוד רק ביצר טוב אלא גם ביצר הרע.

ולכן צריך עכשיו לקבוע לעצמנו כללים חזקים, שמירת הזמן, שמירת הסדרים, להיות שקוע בסוגיות, ושהלימוד יהיה כל הסדר במלואו מתחילת הסדר ועד סופו, ולא יהיה קרעים קרעים.

***

אנחנו נמצאים עכשיו בזמן לא פשוט ולא יציב, כל יום המציאות משתנה, פעם רגיעה ופעם זה חוזר, פעם אנשים יותר חולים ופחות חולים, ורח"ל יש נפטרים. אלו לא דברים שאנחנו יודעים איך שזה פועל, אבל זו המציאות שאנחנו חיים בה עכשיו. אין לנו שום כלים להתמודד עם הדברים האלה, והדבר היחידי שאנחנו צריכים לעשות זה לשמור על כל הכללים שאומרים בלי להתחכם. יש כללים ברורים לאלו שהיה להם ולאילו שלא היה להם, ואנחנו צריכים לשמור על הכללים בלי התחכמויות. לא לעבוד עם סברות אלא לחכות עד יעבור זעם.

בנוסף לזה אנחנו נמצאים עכשיו במצב לא פשוט, ובעצם זה חלק מהגזירה, מה שיש עכשיו שנאה גדולה ללומדי תורה. ובאמת אם קצת נתבונן נבין שהשנאה הזאת לא באה סתם, אלא באמת המצב שהם נמצאים בו גורם להם לחשוב כך. אנשים שרחוקים מתורה מבחינתם להיות בסגר זה כמו להיכנס לבית כלא, כי מחמת כך אין להם שום דבר בעולם הזה. בעוד לנו גם כשיש סגר יש ביהמ"ד, יש תפילות, סוכות שמחת תורה, יש חיים, אולם מה יש לאנשים הרחוקים מתורה, לא בילויים לא פרנסה, שום דבר לא, הם יושבים בביתם כמו בבית סוהר. ועכשיו מה אומרים להם, שיחכו שהתחלואה תרד ואז יצאו כולם לחופש, ואם ח"ו זה יעלה חוזרים כולם להסגר. הפחד שלהם הוא ממש אימה גדולה. ומסבירים להם תראו אצל החרדים יש תחלואה גדולה, [ובאמת הרי זה המציאות וא"א להתכחש לזה], ובעצם הם גורמים שאתם תחזרו עוד מעט כולם לסגר, זה מה שאומרים להם.

אם לא שהיינו יהודים עם אמונה, אולי גם אנחנו היינו חושבים כמותם, אבל זה בעצם הראש שלהם. זה חלק מהגזירה שאנחנו נמצאים בכזה מצב שאומרים שכאילו אלו שלומדים תורה הם מזיקים לכל כלל ישראל. זו גזירה נוראה ואיומה. בעבר היה אצל רבים מפשרות העם הערכה ללומדי תורה, ולא היתה שנאה, ולא היה כזה דבר שאפילו אנשים פשוטים כך חושבים [לא מדברים על אלה שלהכעיס אלא אנשים שפשוט מוסתים אבל יש במה להיתפס].

וצריך לדעת, שאין לנו שום כח להילחם בדברים האלה, כי זה לא יעזור כלל. אנחנו צריכים לעשות כמו שתמיד לימדו אותנו, להוריד את הראש, לעקוף, לא להתחכם איתם. לשבת בביהמ"ד וללמוד כפי יכולתנו, ואף שיש שמנסים להפריע לנו זה מה שאנחנו צריכים לעשות, כמה שאפשר להחזיק בקרנות המזבח. אבל לא לעשות דברים מיותרים מה שלא צריכים. לא צריך להתגרות אתם. וכמו שבזמן מלחמה מרן הגרא"מ שך זצ"ל היה אומר לא להסתובב ברחוב, כך עלינו לא לעשות דברים שאח"כ אנחנו מזיקים בזה לעצמנו, זה דברים מיותרים.

צריך לעשות מה שחייבים, חייבים ללמוד אז אנחנו לומדים, חייבים להחזיק כולל אז אנחנו נמצאים בכולל, יש קשיים אז מנסים להתגבר עליהם, אבל לא לעשות דברים מיותרים שאין לזה שום תועלת, גם לא מועיל וגם לפעמים מזיק. צריך לדעת שזה גזירה מן השמים, גם החלק הזה זה גזירה, המחלה היא גזירה והספיחים שלה הם גם גזירה, וצריך לקבל את הדברים, צריך להתעורר מהדברים. ואין ספק שככל שאנחנו נתחזק יותר, שנהיה יותר בתוך ביהמ"ד זה שומר עלינו מהכל, תורה מגנא ומצלא ועי"ז יהיו פחות קשיים ויהיה יותר קל ללמוד. זה התפקיד שלנו בשעות האלה.

חוזרים להתחלה, שעכשיו בהתחלת הזמן נקבע כעת את היסודות לכל הזמן, ואנחנו נעשה את שלנו, והקב"ה בעז"ה גם יתן לנו את הסייעתא דשמיא שנוכל ללמוד כסדר בלי הפרעות. שבעז"ה כולנו נהיה בריאים, וגם הבני בית, כי אם הבני בית לא בריאים זה ג"כ מקשה עלינו, ובעז"ה תורה מגנא ומצלא זה על כל מה שמסביב. ממשיכים עכשיו בלימוד הסוגיות של וסתות, והקב"ה יעזור שבאמת ילמדו כמו שצריך, כמו שיודעים פה ללמוד, לא מקופיא אלא בכל עומק העיון, ויהיה לכולם הרבה סייעתא דשמיא.